

گزارش

مجلس با هدف تامین نظر شورای نگهبان تصویب کرد

مجازات اعدام و مصادره اموال

برای جاسوسی

شرق: قانون‌گذاری در حوزه امنیت ملی از حساس‌ترین و پیچیده‌ترین عرصه‌های سیاست‌گذاری است که نیازمند تدبیر، دقت حقوقی و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های احساسی و لحظه‌ای است. در شرایطی که تهدیدات داخلی و خارجی پیچیده و چندوجهی شده‌اند، تدوین قوانین جامع، مانع و کارآمد برای مقابله با نفوذ و جاسوسی، نقشی کلیدی در حفظ منافع ملی و ثبات کشور ایفا می‌کند. این مهم ایجاب می‌کند که قوانین مرتبط نه‌تنها از ظرفت‌های فنی و حقوقی برخوردار باشند، بلکه بتوانند بدون ایجاد خلل در ضمانت‌های دادرسی و حقوق شهروندی، به‌طور مؤثر امنیت کشور را تأمین کنند. در این چارچوب، طرح «تشدید مجازات جاسوسی» که پس از تصویب اولیه و بازگشت به مجلس به جهت رفع ابهامات و ایرادات شورای نگهبان مورد بازنگری قرار گرفته، نمونه‌ای از تلاش قانون‌گذار برای ترسیم مرزهای دقیق در مقابله با تهدیدهای امنیتی است؛ تلاشی که ضرورت دارد فراتر از هیجان‌های مقطعی و واکنش‌های احساسی مورد ارزیابی کارشناسی و حقوقی قرار گیرد و از تشدید مجازات برای عناوین اتهامی مهم که سبب سردرگمی متهمان و حتی قضات خواهد شد، جلوگیری شود.

اصلاحات مجلس

روز گذشته مجلس شورای اسلامی با هدف تأمین نظر شورای نگهبان، طرح «تشدید مجازات جاسوسی و همکاری با رژیم صهیونیستی و دولت‌های متخاصم» را پس از اصلاحات گسترده تصویب کرد. قانونی که مجازات اعدام و مصادره اموال را برای هرگونه جاسوسی و همکاری اطلاعاتی علیه امنیت کشور تعیین می‌کند و در عین حال کوشیده است با رفع ابهامات پیشین، چارچوب حقوقی خود را مستحکم‌تر کند. تدوین قوانین حوزه امنیت ملی همواره از حساس‌ترین و پیچیده‌ترین عرصه‌های سیاست‌گذاری کشور بوده است؛ جایی که تعادل میان ضرورت‌های امنیتی، رعایت حقوق شهروندی و تضمین دادرسی عادلانه، باید با دقت و کارشناسی بالا برقرار شود. طرح مذکور که در پی انتقادهای گسترده به دلیل تصویب شتاب‌زده و مهم‌بودن مفاهیم کلیدی خود، از سوی شورای نگهبان به مجلس بازگشته بود، اکنون با اصلاحاتی که در مواد آن انجام شد، به مرحله نهایی تصویب رسید. عباس عبدی، تحلیلگر سیاسی، پیش از این درباره تصویب سریع و بدون رعایت قواعد فنی این طرح در مجلس هشدار داده و آن را نمادی از واکنش احساسی و غیرکارشناسی به بحران امنیتی دانسته بود. او همچنین به عدم پیگیری جدی مجلس نسبت به علت حضور جاسوسان و عوامل نفوذی اشاره کرده و این مسئله را نشانه‌ای از ضعف قانون‌گذاری دانسته بود. از سوی دیگر، هادی طحان‌نظیف، سخنگوی شورای نگهبان، با تأکید بر ضرورت رعایت موازین شرعی و قانون اساسی، ایرادات متعدد شورای نگهبان را در بررسی این مصوبه تشریح کرد. از جمله مهم‌ترین نکات، ابهام در تعریف «دولت‌های متخاصم» و «گروه‌های متخاصم» بود که در طرح پیشین مشخص نشده بود چه نهادی مسئول اعلام آنهاست. همچنین ابهامات موجود در مفاهیمی مانند «ایجاد تفرقه» و «خدشه به امنیت ملی» می‌توانست دستاویزی برای محدودکردن آزادی بیان مشروع باشد. نکته محوری دیگر، نحوه انطباق عنوان «افساد فی‌الارض» با مفاد این طرح بود که شورای نگهبان از دو جهت، هم توسعه بی‌حد و حصر این عنوان و هم محدودسازی غیرمنطقی مجازات در موارد مهم را مغایر با اصل اعلام کرد. از سوی قانون اساسی نیز ماده‌ای از این مصوبه مغایر با شرح ۱۶۹ اعلام شد، چراکه قانون جزایی نباید عطف به ماسبق شود و این ماده برخلاف این اصل، اجرای مجازات‌ها را به پیش از تصویب قانون تسری داده بود.

با این پیش‌زمینه، مجلس دیروز صبح در جلسه‌ای تخصصی و با توجه به تذکرات و اصلاحات پیشنهادی، بندهای اساسی این قانون را بازنویسی و ایرادات شورای نگهبان را رفع کرد. براساس اصلاحات، تعریف «دولت‌های متخاصم» و «گروه‌های متخاصم» به‌صراحت به شورای عالی امنیت ملی سپرده شد و آمریکا و رژیم صهیونیستی به‌طور ویژه به‌عنوان دولت‌های متخاصم تعیین شدند.

ماده نخست قانون، هرگونه اقدام عملیاتی یا جاسوسی علیه امنیت کشور یا منافع ملی برای رژیم صهیونیستی و دیگر دولت‌ها و عوامل وابسته را مستوجب اعدام و مصادره اموال دانسته است؛ همچنین مواردی که فساد فی‌الارض نباشند، مجازات حبس تعزیری درجه یک را به دنبال دارد.

در ماده‌های بعدی، مصادیقی مانند ساخت و انتقال سلاح‌های متعارف و غیرمتعارف، پهپادها، جنگ سایبری و خرابکاری‌های اطلاعاتی با تأکید بر قصد همکاری با دشمن به مجازات‌های شدید از جمله اعدام و مصادره اموال محکوم شده‌اند. تبصره‌ها نیز به جزئیات بیشتری مانند برخورد با دریافت مال از جاسوسان و مجازات‌های متناسب با نتیجه جرم پرداخته‌اند. از جمله تغییرات مهم دیگر، اصلاح عبارات‌های کلی و مبهم در ماده ۴ بود؛ عباراتی همچون «ایجاد تفرقه یا خدشه» به «برخلاف امنیت ملی» تغییر یافت و مسئولیت تعیین مصادیق شبکه‌های معاند بر عهده وزارت اطلاعات گذاشته شد که موظف است هر شش ماه به‌روزرسانی این فهرست را انجام دهد. در بخش ابزارهای ارتباطی و اینترنتی، قانون استفاده، حمل و توزیع غیرمجاز ابزارهایی مانند استارلینک را ممنوع اعلام کرده و مجازات‌های متناسب حبس و ضبط تجهیزات را برای متخلفان پیش‌بینی کرده است. از منظر رسیدگی‌های قضائی، قانون جدید مهلت‌های قانونی خاصی را تعیین کرده و قرار بازداشت موقت در جرائم موضوع این قانون را بدون حق اعتراض در مراجع دیگر مجاز دانسته است. همچنین احکام اعدام با امکان تجدیدنظرخواهی محدود، قطعی و لازم‌الاجرا شناخته شدند. در نهایت، ماده ۹ قانون فرصت تخفیف مجازات را به متهمانی می‌دهد که پیش از لازم‌الاجرا شدن قانون، خود یا هم‌دانشان را به نهادهای ذیربط معرفی کنند؛ در غیر این صورت، علاوه بر مجازات اصلی، به دلیل عدم معرفی، مجازات حبس تعزیری اضافی نیز اعمال خواهد شد.

قانونی با توازن شکننده

طرح «تشدید مجازات جاسوسی» اکنون به‌روزرسانی شده و با رفع ایرادات شورای نگهبان، مسیر اجرای خود را باز کرده است. اما هنوز پرسش‌های جدی درباره مرز بین امنیت ملی و حقوق فردی، تفسیر مفاهیم کلیدی و چگونگی اجرای دقیق و عادلانه این قانون باقی است. این قانون، در بطن خود بازتاب‌دهنده فضای امنیتی پیچیده و چندوجهی امروز ایران است؛ جایی که ترس از نفوذ و جاسوسی به‌شدت افزایش یافته و مجلس ناگزیر به اتخاذ موضع سخت‌گیرانه شده است. با این حال، حساسیت‌های حقوقی و ضرورت حفظ آزادی‌های مشروع، همچنان به‌عنوان چالش‌های جدی پیش‌روی قانون‌گذار باقی می‌ماند. در نهایت، امید می‌رود که این قانون، ضمن تأمین امنیت کشور و مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی، بتواند ضامن رعایت عدالت و حقوق شهروندی باشد؛ قانون‌گذاری که نه در آتش واکنش‌های لحظه‌ای، بلکه در سایه تدبیر، دقت حقوقی و ارزیابی کارشناسی شکل گرفته باشد.

مالک مصدق: جنگ ۱۲روزه و پیامدهای آن، ایران را در بزنگاهی حساس قرار داده است. درحالی‌که تهدیدات دونالد ترامپ برای حملات جدید به ایران و فشارهای اروپا برای فعال‌سازی مکانیسم ماشه ادامه دارد، کشورهای عربی خلیج فارس به‌ویژه قطر، عمان و عربستان سعودی، نقش میانجیگری را برای ازسرگیری مذاکرات هسته‌ای بین ایران و آمریکا برعهده گرفته‌اند. این تلاش‌ها، با محوریت ایجاد چارچوبی دیپلماتیک برای تضمین‌های موردنظر ایران، می‌تواند مسیر دیپلماسی را هموار کند یا به پیچیدگی‌های ژئوپلیتیکی منطقه بیفزاید.

در این باره دوحه، مسقط و ریاض در تلاشند تا مذاکرات بین عباس عراقچی، وزیر خارجه ایران و استیو ویتکاف، نماینده ویژه آمریکا، را احیا کنند. به گزارش هآرتص، این مذاکرات ممکن است از هفته آینده آغاز شود. قطر، که پیش‌تر آتش‌بس جنگ ۱۲روزه را میانجیگری کرد، اکنون بر بازگرداندن نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بر تأسیسات هسته‌ای ایران تمرکز دارد. عربستان نیز با میزبانی عراقچی و دیدار با مقامات ارشد از جمله محمد بن سلمان، چارچوبی دیپلماتیک برای تضمین‌های مورد نظر ایران طراحی می‌کند. این تلاش‌ها که با محکومیت عربستان از حملات به ایران و بی‌طرفی‌اش در قبال تحرکات نظامی همراه است، نشان‌دهنده چرخش راهبردی ریاض برای ایجاد توازن در روابط با تهران و واشگتن است.

از دیپلماسی تا جنگ

عباس عراقچی در مقاله‌ای در فایننشال تایمز، سیاست آمریکا در جنگ ۱۲روزه را نتیجه تبعیت از خواست اسرائیل دانست و تأکید کرد واشگتن می‌تواند با دیپلماسی، آسیب‌های جنگ را جبران کند. او از پیشرفت‌های مذاکرات پنج‌گانه با ویتکاف در مقایسه با مذاکرات دوره بایدن سخن گفت. بااین‌حال، تهدیدات ترامپ برای حملات جدید در صورت ازسرگیری برنامه هسته‌ای ایران، تعلیق بین دیپلماسی و تقابل نظامی را بر چرسته می‌کند. ایران رسماً مذاکره مستقیم را تکذیب کرده، اما حمایت مسعود پزشکیان از گفت‌وگو با میانجی‌ها، نشان‌دهنده تمایل تهران به دیپلماسی است، مشروط به تضمین‌های امنیتی. در این بین اخراج بازرسان آژانس و برچیدن دوربین‌های نظارتی، همراه با قانون جدید مجلس ایران که همکاری با آژانس را منوط به تأیید شورای‌عالی امنیت ملی کرده، نظارت بر تأسیسات هسته‌ای ایران را متوقف کرده است. فقدان اطلاعات درباره ۴۰۸ کیلوگرم اورانیوم غنی‌شده

۶۰ درصد، با شانتاژ سیاسی و رسانه‌ای غرب، نگرانی‌ها درباره بازسازی برنامه هسته‌ای را افزایش داده است و با این برجسته‌سازی عملاً سعی شده تا بازگرداندن نظارت آژانس، شرط اولیه هر توافق دیپلماتیک برای تهران تلقی شود.

مکانیسم ماشه: تهدید اروپا و ضرب‌الاجل اکتبر

در سوی دیگر معادلات، اروپا، به‌ویژه تروینکای اروپایی، تهدید به فعال‌سازی مکانیسم ماشه تا اکتبر ۲۰۲۵ کرده است که تحریم‌های سازمان ملل را بازمی‌گرداند. یک دیپلمات اروپایی به هآرتص گفت حملات آمریکا و اسرائیل نتوانسته همه تأسیسات و ذخایر اورانیوم ایران را نابود کند و گزینه نظامی فقط با توافقی سخت‌گیرانه و نظارت دقیق قابل جایگزینی است. ایران تهدید کرده که در صورت اسنپ‌بک، از NPT خارج می‌شود که می‌تواند تنش‌ها را تشدید کند. مذاکرات فوری با میانجیگری خلیج فارس می‌تواند این ضرب‌الاجل را به تعویق بیندازد.

در این فضای مبهم و شکننده، عربستان سعودی، با اتخاذ موضع بی‌طرفانه در قبال حملات به ایران، به دنبال ایجاد شبکه‌ای دیپلماتیک برای همسایگی مسالمت‌آمیز با تهران است. ریاض، که نگران تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و تأثیر آن بر اقتصاد خود است، ضمن آنکه از حملات نظامی به ایران انتقاد کرده، در عین حال اجازه استفاده از خاکش برای این منظور را نداده است. بااین‌حال، لغو

گزارش «شرق» از میانجیگری کشورهای حاشیه خلیج فارس برای مذاکرات ایران و آمریکا

راهی به سوی دیپلماسی یا تداوم ابهام؟

تحریم‌های ایران در صورت توافق هسته‌ای، می‌تواند صادرات نفت ایران را به ۳.۸ میلیون بشکه در روز برساند، که رقابت با عربستان را تشدید می‌کند. ریاض با میانجیگری به دنبال توازن بین امنیت و منافع اقتصادی است.

از توافق موقت تا توافق پایدار

در بستر این میزان از ابهام و شکاف مواضع طرفین، برخی ناظران از توافق موقت می‌گویند؛ کمالینکه کلسی داونپورت، مدیر سیاست‌های عدم اشاعه در «انجمن کنترل تسلیحات»، در تازه‌ترین نوشتار تفصیلی برای این نشریه باور دارد که یک توافق موقت می‌تواند آتش‌بس را تثبیت کند، نظارت آژانس را بازگرداند و حقوق ایران در NPT را به رسمیت بشناسد. ضمناً آمریکا می‌تواند متعهد شود از حملات بیشتر خودداری کند، به شرط بازگشت بازرسان آژانس. ایران نیز می‌تواند از حمله به دارایی‌های آمریکا در منطقه خودداری کند. قطع‌نامه شورای امنیت می‌تواند حقوق هسته‌ای ایران را تأیید کند بدون تعیین وضعیت غنی‌سازی. حضور یک کشور ثالث مانند چین یا برزیل در سایت‌های هسته‌ای ایران، می‌تواند امنیت ذخایر اورانیوم را تضمین و از حملات جدید جلوگیری کند.

داونپورت ادامه می‌دهد که برای حصول یک توافق پایدار، ایجاد مکانیسم‌های نوآورانه نظارت ضروری است. پیشنهادهایی مانند کنسرسیوم چندجانبه غنی‌سازی، با مشارکت کشورهای خلیج فارس، یا توافق ایران و عربستان

برای غنی‌سازی در ایران و تولید سوخت در عربستان، می‌تواند شفافیت را افزایش دهد. ایجاد مرکز امنیت هسته‌ای منطقه‌ای با همکاری ایران، کشورهای خلیج فارس و قدرت‌های جهانی، می‌تواند اعتمادسازی کند. این چارچوب‌ها، با در نظر گرفتن خسارات تأسیسات هسته‌ای ایران، باید انعطاف‌پذیر و قابل راستی‌آزمایی باشند.

پیامدهای اقتصادی وژئوپلیتیکی

لغو تحریم‌ها می‌تواند صادرات نفت ایران را افزایش دهد، اما این امر برای عربستان که نگران کاهش قیمت نفت به ۴۰ دلار در هر بشکه است، تهدیدی اقتصادی است. طبق گزارش Bloomberg Intelligence، این کاهش می‌تواند طرح‌های توسعه عربستان را به خطر بیندازد. از سوی دیگر، تداوم تنش‌ها و تهدید بستن تنگه هرمز، امنیت اقتصادی منطقه را متزلزل می‌کند. میانجیگری خلیج فارس، با هدف کاهش این تهدیدات، می‌تواند ثبات منطقه‌ای را تقویت کند، اما نیازمند مدیریت هوشمندانه رقابت‌های اقتصادی است. با این حال مواضع حداکثری، مانند اصرار آمریکا بر غنی‌سازی صفر یا تأکید ایران بر حفظ غنی‌سازی، مذاکرات را به بن‌بست می‌کشاند. استیو ویتکاف غنی‌سازی را خط قرمز آمریکا خوانده، درحالی‌که قانون جدید مجلس ایران، همکاری با آژانس را مشروط به رسمیت شناختن غنی‌سازی کرده است. این دوگانگی، خطر دورشدن طرفین از میز مذاکره را افزایش می‌دهد. دیپلماسی مستقیم و اجتناب از پیش‌شرط‌های غیرواقعی، می‌تواند مسیر توافق را هموار کند.

آخرین فرصت، آخرین شانس

با توجه به مجموعه نکات یادشده، چنین به نظر می‌رسد که میانجیگری قطر، عمان و عربستان، جزء آخرین فرصت‌ها برای احیای دیپلماسی و نرسیدن به نقطه غیرقابل بازگشت است، اما در این بین ضرب‌الاجل اکتبر و تهدیدات اسرائیل، عدم قطعیت‌ها را افزایش داده است. ایران با تکیه بر برخی مؤلفه‌ها هنوز اهرم‌هایی برای مذاکره دارد، اما باید از تبدیل آنها به بهانه برای حملات جدید جلوگیری کند. موفقیت این مذاکرات، به انعطاف‌پذیری طرفین، نقش آژانس و حمایت شورای امنیت بستگی دارد. دیپلماسی هوشمندانه ایران می‌تواند جایگاه منطقه‌ای‌اش را تثبیت کند، اما هرگونه اشتباه محاسباتی، خطر تنش‌های نظامی و اقتصادی را به دنبال خواهد داشت.

شماره تماس
۰۹۱۰۲۰۴۳۹۲۴
۰۲۱۸۸۹۴۲۰۳۵

برای خرید آنلاین کیوآرکد را اسکن کنید

حمله‌ای برنامه‌ریزی‌شده به جلسه فوق‌العاده شورای عالی امنیت ملی زنگ خطر در بالاترین سطوح امنیتی کشور

پیش از ظهر دوشنبه ۲۶ خردادماه، هم‌زمان با برگزاری جلسه‌ای فوق‌العاده و کاملاً محرمانه از شورای عالی امنیت ملی در مکانی حفاظت‌شده در غرب تهران، حمله‌ای هدفمند و با ابعادی گسترده صورت گرفت که به نظر می‌رسد از پیش برنامه‌ریزی شده بود. این حمله که به ورودی‌ها و خروجی‌های محل برگزاری جلسه انجام شد، زنگ خطر جدی را در سطوح بالای امنیتی کشور به صدا درآورد.

به گزارش نورنیوز؛ جلسه شورای عالی امنیت ملی، به ریاست رئیس‌جمهور و با حضور رؤسای قوای سه‌گانه، دبیر شورا، نمایندگان رهبری، وزیر اطلاعات، وزیر امور خارجه، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح، فرماندهان عالی نظامی و انتظامی و شماری از مقامات ارشد سیاسی تشکیل می‌شود. این نشست، یکی از مهم‌ترین و محرمانه‌ترین جلسات رسمی کشور پس از نشست‌های رهبری است که در آن سیاست‌های کلان دفاعی، امنیتی و راهبردی جمهوری اسلامی ایران بررسی و تصمیم‌گیری می‌شود. هدف قرارگرفتن چنین جلسه‌ای، علاوه بر ایجاد اختلال در روند تصمیم‌سازی، تلاشی آشکار برای ایجاد رعب و وحشت روانی در سطوح عالی نظام و نمایش نفوذ عملیاتی و اطلاعاتی دشمن تلقی می‌شود. براساس گزارش‌های اولیه، مهاجمان با استفاده از چندین پرتابه انفجاری و هدف قراردادن مسیرهای فرار، سعی در قطع راه خروج اعضا داشتند. با وجود پیش‌بینی مسیرهای اضطراری، رئیس‌جمهور دچار جراحات سطحی شد و تعدادی از اعضا با مشکلات تنفسی خفیف روبه‌رو شدند؛ امری که نشان می‌دهد مهاجمان به سازوکارهای امنیتی و خروج اضطراری جلسه نیز اشراف داشتند.

خبر این حمله ابتدا توسط یک فعال رسانه‌ای در گفت‌وگو با صداوسیما اعلام شد و سپس دکتر علی لاریجانی، مشاور رهبر معظم انقلاب، به تشریح جزئیات آن پرداخت.

با وجود این، پرسش‌های مهمی درباره نارسایی‌های اطلاعاتی و امنیتی که پیش‌تر بستر سوءاستفاده دشمن برای ترور فرماندهان عالی نیروهای مسلح و دانشمندان هسته‌ای کشور را فراهم کرد، همچنان بی‌پاسخ مانده و انتظار می‌رود در زمان مناسب از سوی مسئولان مربوطه به آنها پاسخ داده شود. اما تفاوت اساسی این حمله در آن است که زمان و مکان دقیق جلسه‌ای فوق‌سری که احتمالاً با هماهنگی بسیار محرمانه و در مدت‌زمانی کوتاه برگزار شده بود، چگونه بدون وجود یک عامل نفوذی در سطح میانی امکان‌پذیر بوده است؟ براساس اطلاعات، مقامات امنیتی تحقیقات گسترده‌ای را برای شناسایی مسیرهای نفوذ و عوامل داخلی احتمالی آغاز کرده‌اند. با توجه به شرایط اضطراری کنونی کشور و احتمال ادامه برنامه‌ریزی دشمن برای ضربه‌زدن به مراکز حیاتی و مقامات ارشد، ضرورت تقویت کنترل‌های امنیتی در این حوزه‌ها بیش از پیش احساس می‌شود.

یکی دیگر از نکات قابل توجه، نحوه اطلاع‌رسانی درباره این حادثه است. چرا خبر مهمی با این ابعاد ابتدا به صورت غیررسمی و مبهم منتشر شد و سپس تنها در رسانه‌های خاص باتزاب یافت و هیچ بیانیه رسمی از سوی مراجع مسئول صادر نشد؟ این سوآلی است که افکار عمومی منتظر پاسخ آن است.

حمله به چنین جلسه‌ای، نه‌تنها به معنای حمله به یک ساختمان، بلکه تهدیدی مستقیم علیه امنیت ملی و انسجام ساختاری جمهوری اسلامی ایران است. این رخداد باید از تمام ظرفیت‌های حقوقی و رسانه‌ای برای روشن‌شدن ابعاد این جنایت رژیم صهیونیستی و حمایت‌های کلان آمریکا بهره‌مند شود تا افکار عمومی جهان و مجامع بین‌المللی نسبت به قانون‌شکنی‌ها و عبور از خطوط قرمز حقوق بین‌الملل آگاه شوند. رسانه‌ها می‌توانند نقش مهم و تأثیرگذاری در این مسیر ایفا کنند.

روایت مسعود
روایتی از زندگی و اندیشه‌های مسعود

ایران بین دو کودتا
تحقیقی در زمینه تحولات سیاسی ایران

هوش مصنوعی
نمایان‌های توسعه‌یافتگی

ساخت مسکن
چالش‌ها و راهکارها

روایت فناوری
بربرال فناوری

رفیق کلاغ
داستان یک پرنده

احزاب سیاسی
تحقیقی در زمینه نظام حزبی

روایت فرهنگ
تحقیقی در زمینه فرهنگ ایرانی

روایت داریوش
داستان یک پادشاه

روایت والا
داستان یک شاعر

آخرین دیپلمات
داستان یک دیپلمات

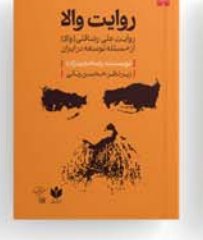
کتاب توسعه
تحقیقی در زمینه توسعه اقتصادی

روایت متجدد
تحقیقی در زمینه توسعه پایدار

تاریخ دیدمانی
تحقیقی در زمینه تاریخ ایران

شکرستان و زهرستان
تحقیقی در زمینه توسعه اقتصادی

توسعه اقتصاد
تحقیقی در زمینه توسعه اقتصادی

گزیده تغییر
تحقیقی در زمینه تغییرات اجتماعی

ضربه سخت
تحقیقی در زمینه مبارزه با فساد

دورمانده از توسعه
تحقیقی در زمینه توسعه اقتصادی

شکاف حکمرانی
تحقیقی در زمینه حکمرانی

روایت زنجار
داستان یک زنجار